

Un progenitor pot deixar d'exercir la pàtria potestat amb un fill menor d'edat?

La pàtria potestat és el conjunt de facultats i deures que hi ha entre els progenitors i els fills menors d'edat no emancipats. L'article 154 del codi civil espanyol, en el seu article 154, en defineix el concepte i diu: «La pàtria potestat, com a responsabilitat parental, s'exercirà sempre en interès dels fills, d'acord amb la seva personalitat, respectant els seus drets i la seva integritat física i moral». Aquesta funció comprèn els següents drets i facultats:

1. Vetllar per ells, tenir-los amb ells, alimentar-los, educar-los i donar-los una formació integral.
2. Representar-los i administrar els seus bens.

En principi, els progenitors tenen la pàtria potestat conjunta envers els seus fills menors i la privació a tots dos o d'un d'ells ha de ser per una causa molt greu; per exemple per violència física, sexual o per ser un dels progenitors un assassí condemnat en sentència judicial ferma i això suposa la existència d'un procediment judicial on se li priva d'aquest dret per sentència judicial ferma, és a dir definitiva.

Val a dir que el de la privació de la pàtria potestat no és un procediment habitual i es pot dir que s'utilitza en última instància. Ho dic, perquè és freqüent que quan un dels dos progenitors no compleix amb les seves obligacions com a pare o mare, ja sigui amb una actitud obstaculitzadora o omissiva, l'altra progenitor demani que se li retiri la pàtria potestat i això legalment no és possible. Què es fa doncs en aquests supòsits? El que s'ha de fer és interposar una demanda judicial que correspon a un procés civil de família, demanant l'exercici exclusiu o monoparental de la pàtria potestat.

Explicarem quins son els supòsits més freqüents per acudir a aquesta via: En primer lloc hi ha d'haver prèviament una sentència judicial ferma, ja sigui dins d'un procediment de divorci o de dissolució de parella de fet, on s'ha determinat que la pàtria potestat correspon als dos progenitors, si és el pare o la mare que té la guarda i custòdia, el règim de visites, la pensió d'aliments etc.

A partir d'aquí ha de passar un temps considerable; és a dir, no pot ser un espai de temps curt, on es demostrï que un dels progenitors s'ha desentès del fill ja sigui per una conducta per omissió (no exerceix el dret de visites, no paga pensió, no hi ha comunicació de cap tipus amb el/la menor ni tampoc amb l'altre progenitor) o bé una conducta obstaculitzadora cap a tot el que fa referència al fill, amb oposició a tot tipus de decisions que fan referència a la vida del menor: els seus estudis, el seu lleure, l'atenció mèdica etc.

Perquè quedi clar, explicarem diversos exemples que desgraciadament fa uns quants anys comencen a ser cada cop més freqüents: quan el menor ha de fer un viatge de fi de curs i necessita tenir el DNI i el passaport i un dels progenitors es nega a acompanyar-lo a la comissaria de policia i signar. És més, si no pot anar-hi, també es nega a signar davant la comissaria dels Mossos un permís que té una caducitat de tres mesos per poder viatjar el menor i així no fa falta que el pare o la mare vagi a la comissaria, negar-se un dels progenitors a donar el consentiment per a una intervenció quirúrgica o un tractament farmacològic rellevant a un menor, no complir mai amb el règim de visites etc. Hi ha també un supòsit que malauradament ja no es tracta d'un cas aïllat i és el del pare que desapareix sense dir res a ningú, va a viure fora de l'Estat, no se'l pot localitzar, no se sap el seu domicili i ell tampoc no fa res per comunicar-se amb

el menor, ni amb la seva mare i amb ningú del seu entorn familiar o d'amistats.

Finalment hem de tenir en compte que:

1. Aquest procediment judicial no té eficàcia jurídica fins que hi ha sentència i aquesta és ferma, és a dir definitiva. Per tant, fins que no arriba aquest moment, no es poden fer valdre aquests drets menystinguts del menor. Per tant, cal pensar a iniciar aquest procediment judicial amb prou temps.
2. En molts casos la sentència no comporta la privació definitiva del règim de progenitor/a del règim de visites, sinó que es determina la mesura que segons es vagin succeint els esdeveniments, es fixarà un règim de visites.
3. La sentència no extingeix l'obligació envers el progenitor/a de complir l'obligació de pagament de la pensió d'aliments, sinó que segueix vigent.
4. Si es tornés a una situació d'exercici de la pàtria potestat de manera correcte i amb una durada permanent, es pot iniciar un altre procediment judicial que deixi sense efecte el vigent per tornar a l'anterior.
5. En aquest procediment mai no es priva de la pàtria potestat l'altre progenitor/a.